

Gui Angéla: Előremutató a kedvezménytörvény (Magyar Nemzet, 2001. nov 26)

Előremutató a kedvezménytörvény

Az ENSZ szakértője szerint Budapest kritika helyett segíti a határon túli kisebbségeket
2001. november 26.

Gui Angéla

A határon túli magyarokról szóló törvény azért előremutató, mert a szomszédos országok kisebbségpolitikájának hangos kritizálása helyett Budapest sajátos eszközökkel próbálja meg a magyar kisebbség jólétét elősegíteni - nyilatkozta a Magyar Nemzetnek Fernand de Varenes, az ENSZ kisebbségügyi szakértője.

Jövőorientált a státustörvény, hiszen úgy ad pozitív jogokat, hogy a határon túli magyarok saját maguk dönthetik el, akarják-e ezeket a kedvezményeket, vagy sem - hangsúlyozta az Ausztráliában élő nemzetközi jogász, aki a Pro Minoritate Alapítvány által szervezett Szabad identitásvállalás című budapesti konferencián vett részt. Fernand de Varenes szerint bizonyos szempontból az is érthető, ha egy kormány negatívan reagál arra, amikor polgárai egy másik ország törvénye alá esnek, ugyanis minden állam meg akarja védeni a saját szuverenitását. Másrészt Európában a kisebbségeknek ma már garantált jogaik vannak - például az anyanyelvű oktatásra -, s ha a Magyarországgal szomszédos országok kormányai mindent megtettek volna az ott élő magyarok igényeinek kielégítéséért, akkor talán nem lenne szükség státustörvényre. Tehát ez ellen a jogszabály ellen a leghatékonyabban azzal lehet fellépni, ha az érintett országokban messzemenően kielégítik a kisebbségi jogokat.

Az anyaállamok szerepe a kisebbségvédelemben ugyanakkor egy újfajta probléma Európában, a velencei bizottság jelentése előtt nem született ilyen átfogó dokumentum erről a kérdéstről. A bizottság ellentmondásos helyzetben volt, hiszen a tisztán jogi jellegű érvek keveredtek a politikaiakkal. A nemzetközi jogász emlékeztetett arra, hogy számos európai uniós tagállam támogatja a határon túli nemzettársai kultúráját és oktatását. "Olaszország segíti az ausztráliai olaszok ilyen jellegű projektjeit, és Perthben e támogatások ügye eddig soha sem volt problematikus, Közép-Európában azonban más a helyzet. Ebben a régióban több helyen történik etnikai konfliktus az utóbbi időben, és ha ezt figyelembe vesszük, akkor talán érthető, hogy a velencei bizottság nem volt teljesen biztos abban, miként is közelítse meg ezt az ügyet" - ecsetelte De Varenes. Mint mondta, vannak ugyan hasonló nyugat-európai gyakorlatok, csak hogy Kelet-Közép-Európában a kisebbségi problematikához kapcsolódik a stabilitás és a biztonság kérdése is. A bizottság jelentésében emiatt sokszor bizony nem a jogi, hanem a stabilitáshoz kötődő politikai érvek kerekedtek felül. Ezért mondta például azt, hogy tessék tárgyalni a státustörvény végrehajtásáról. A szakértő ezzel egy időben úgy véli, talán szerencsésebb lenne, ha az Európai Unió országjelentései kapcsán pontosabban fogalmazná meg az elvárásokat. A csatlakozáshoz szükséges egyik kritérium a kisebbségi jogok tiszteletben tartása, Brüsszel viszont nem mondja meg, hogy pontosan mi is az a legkevesebb, amelyet ennek teljesítéséhez biztosítani kell. Nem tudni többek között azt sem, hogy az anyanyelvi oktatást milyen szintig kell megteremteni. Ha nem szögezik le pontosan, hogy milyen standardokat kell fenntartani, akkor sokkal nagyobb tér nyílik az eltérő interpretációkra is.

A kisebbségi jogok tiszteletben tartása nem okoz konfliktust, inkább hozzásegít annak elkerüléséhez - hangsúlyozta a nemzetközi jogász arra a kérdésünkre, hogy miként lehet megakadályozni a Balkánon zajló feszültségekhez hasonló viszályok kirobbanását. De Varenes szerint a macedóniai konfliktus kitörése nem volt meglepetés senki számára. Az EBESZ és az Európa Tanács szakértői tudták, hogy komoly gondok vannak a kisebbségi jogok területén. Egy

olyan országban, ahol a lakosság egyharmada - az albán - kisebbségi nyelvet beszél, és még saját egyetemük sincs, ott előbb-utóbb várható az összeütközés. Amikor a rendőrség és a hadsereg 95 százaléka a többséghez tartozik, az albán nyelvet még a közigazgatásban sem használhatják, illetve a munkaerőpiacon és az oktatásban is diszkriminálják a kisebbséget, ott előre borítékolható a viszály kipattanása. A konfliktus kirobbanását tehát nem lehet elkerülni, ha egy ország a kisebbsége jogait nem tartja tiszteletben és másodrendű állampolgárként kezeli őket - fejtette ki a jogászprofesszor.